

Mukadderatımız ve İmanımız

Nureddin Yıldız'ın "Hadislerle Diriliş" (145.) dersidir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

Defalarca vurguladığımız bir hususun altını tekrar çizmeliyiz: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in mucizelerinden biri, ashab-ı kiramı iyi Müslümanlar ve güzel insanlar olarak meydana çıkarmasıdır. Her türlü kötü vasıfla anılacak durumdaki on binlerce insandan, Allah'ın razı olduğu güzel insanlar ve iyi müminler yetiştirmiştir. Bu bir mucizedir. Ve kesinlikle 'dua ile' olmamıştır. Ashab-ı kiramın geldikleri duruma 'dua ile' geldikleri söylenemez, eğitimle gelmişlerdir. Vardıkları sonuç iman incelikleri, amel güzellikleri ve Kur'an'ın yorumlanması sayesinde.

Kur'an-ı Kerim bir nesil yetiştirmiştir ve bu nesil Resûlullah aleyhisselamın elinde yetişmiştir. Toplum olarak biz, tarihin herhangi bir döneminde çaresizlik yaşar veya sıkışırsak çözümümüz Resûlullah aleyhisselama dönmektir. Toplum bazında değil de aile olarak veya fertler planında da kendimizi ashab-ı kiramı örnek alan eğitimle donatmak istersek karşımıza çıkacak olan yine Resûlullah Efendimizdir.

Örnek olarak yirmi hadis-i şerifi okuyalım ve ashab-ı kiramın dünya olaylarına ve hayata bakışlarının nasıl düzenlendiğini görelim. Bu hadislerden sıkıntılar ve keyifler çevresinde hayatın Müslüman tarafından nasıl yorumlanacağını öğrenelim. Zenginlikle şırmamayı, fakirlikten ürkmemeyi içlerine nasıl sindirmişler ve aile hayatındaki huzursuzlukları onları niçin intihara sürüklememiştir? Çocuklarından dert yandıklarında neden isyan etmeye yeltenmemişlerdir? Ezcümle hayatı, zevki ve derdi ile yaşamayı ne yolla kavramışlardır?

Temel prensip olarak şu kısmı bilmemiz gerekir ki hayatı hep sıkıntılarla anmak mümkün değildir. Hep çocuklar ölmüyor; ölen kadar doğan çocuk da var. Hep fakirlik yaşanmıyor, zenginlik de var. Allah Teâlâ, kulları olan bizi imtihan edeceğini buyurduğu ayetlerinde "şerle ve hayırla" sınanacağımızı haber vermektedir. İmtihan edilmek için şerri anlarız ama hayrın da imtihan konusu olacağı pek beklediğimiz bir şey değildir. Buradan anlaşılır ki insanın kardeşiz kalması da çok kardeşi olması da bir imtihandır. Bolluk da kuraklık da imtihandır.

Birer zihin aşısı olarak düşünebileceğimiz bu hadis-i şerifleri hayatı algılamakta yönlendirici olmaları bakımından kendimize ders çıkarmak niyetiyle okuyalım ve hangi açıdan istifade edebiliyorsak fayda üretmeye bakalım.

1- Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in dünyaya bakışını özetleyen bir hadis-i şerif:

"Dünya tatlıdır ve yeşildir. Allah size dünyayı verecek ve ne yapacağınıza bakacaktır. Dünya konusunda dikkatli olun, kadınlar konusunda dikkatli olun. Çünkü İsrailoğulları'nın ilk fitnesi kadınlarla başladı." (Müslim, 2742)

Kadının hayatın özü olduğuna işaret eden bu hadis, cennete veya cehenneme girmenin onu değerlendirerek salih bir kadın olması veya eziyet edilmesi hâlinde zulüm sebebiyle cehenneme girilmesi nedeniyle kadın üzerinden dikkat penceresi açmaktadır. İnsana kız çocuğu bahşedilmesi bir kadın adayı bahşedilmesi anlamına geldiğinden onu ümmete kazandırmak da cennet sebebidir. İhmal etmek ve eğitememek ise cehenneme adaylık anlamına gelir.

Efendimiz aleyhisselam, dünyanın her hâlükârda imtihan ile dolu bir yer oluşuna bakarken bu imtihandan uzak kalınamayacağını vurgusunu kadın üzerinden örneklemektedir. Yahudiler ve Hıristiyanlar'ın da takıldıkları en önemli imtihan konusunun, onu Allah'ın yarattığı konumda koruyamamak olması itibarıyla, kadın meselesi olduğunu söylemektedir.

2- Ebu Hureyre radiyallahu anhanın rivayetinde Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyuruyor:

“Allah şöyle buyurdu: Âdemođlu, ‘kötü bir zamandayız’ diyerek bana eziyet eder. Sizden biriniz ‘zaman kötüdür’ demesin. Çünkü zaman benim. Geceyi ve gündüzü evirip çeviren benim. İstediyim zaman da geceyi ve gündüzü bitireceğim.” (Müslim 2246)

Kıyamete kadar geçerli olan bu bakış, bizim zamanımızda da internetin her şeyi altüst ettiği, ahlakın mahvolduğu türünden bahaneler ileri sürmenin önünü tıkamaktadır. Aksi hâlde Allah bizi bu zamanda yaratırken, devrin şartlarının kötülüğünü bilmektedir ve biz ona, bizi bu zamanda yarattığı için isyan etmiş oluruz. İnsanın zamanını seçme hakkı yoktur. Aksi takdirde Âdem aleyhisselamın çocukları da dünyada hiçbir imkânın bulunmadığı mazeretini ileri sürebilirlerdi. Herkes yaratıldığı zamanı dünyanın en iyi devresi olarak bilmelidir çünkü imtihan edilip cenneti kazanacağı zaman odur. Bunu beceremedikten sonra Nuh aleyhisselamın oğlu veya Resûlullah aleyhisselamın amcası olmak insanı kurtarmaz.

Dünyanın iyi zamanı yoktur çünkü hep imtihan doludur. Öyleyse günler arasından seçilebilecek iyi bir tanesi de olamaz.

3- Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem buyuruyor ki:

“Mümin hep iyi durumdadır. Çünkü başına bir sıkıntı geldiğinde ona sabreder ve kazanır. Başına bir iyilik geldiğinde de şükrederek kazanır.” (Müslim, 2999)

Anlaşıyor ki her içine girdiği durum mümin için bir kazanç ihtimalidir, değerlendirildiğinde. Ebu Cehil’in kılıcı altında can verirse şehit olup kazanır, sonraları imkânlar bollaşıp İslam devletinin himayesi altındayken zenginliğinin zekâtını vererek de kazanır. Önemli olan, iki zıt durumda da mümin kimliğini korumaktır.

Dolayısıyla Müslüman’ın yaşadığı üç sac ayaklı hayat şudur: Günah işlerse istiğfar eder ve kazanır, iyi iş yaparsa şükreder ve kazanır, başına bela gelirse sabreder ve kazanır. İstiğfar, şükür, sabır: Bu dengeyi kurduktan sonra artık müminin kaybetme ihtimali adeta ortadan kalkar.

4- Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmaktadır:

“Müminin örneği, buğday başağı örneği gibidir; rüzgâr esince sağdan sola yatar kalkar, hasat vakti geldiğindeyse ekini ortaya çıkar. Münafık ise çam ağacı gibidir; rüzgârla sağa sola yatmaz ama bir fırtınayla devrildiğinde işi biter.” (Müslim, 2809)

Mümine çocuklarından bir musibet gelir, daha o bitmeden hanımından bir tane gelir, onun derdini bitirmeden bütçe sıkıntın başlar, iş yerinde sıkıntıların olur... dertler dert üstüne biner. Sonunda eceli gelip Rabbine kavuştuğundaysa cennete girip rahat eder. Kâfir ise böyle değildir, hep rahat yaşar. Çünkü çocuğunu zaten salmıştır, haram mı helal mi endişesi olmaz. Hayatı sıkıntısız ve endişesiz yaşar. Ama ecel yakaladığında cehenneme yuvarlanacak ve sonsuz sıkıntıları başlayacaktır.

5- Peygamber aleyhissalatu vesselam şöyle buyurmuştur:

“Ey insanlar, düşmanla karşılaşmayı ummayın. Allah’tan afiyet isteyin. Ama karşılaştığınızda da sabredin. Bilin ki cennet kılıçların gölgesi altındadır.” (Buharî, 2965; Müslim, 1743)

Hadisimiz düşman arayan mantıklı mümin istemediğini haber veriyor. Afiyet, dertsizlik ve sıkıntısız hayat demektir. Düşmanı illa arayıp bulmak tavrında olmamalı, karşılaşma durumunda ise sabırla mücadeleye girişmelidir.

6- Enes radiyallahu anh Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurduğunu rivayet ediyor:

“Sizden biriniz başına gelen bir sıkıntıdan dolayı ölümü istemesin. İlla bir şey diyecekse şöyle desin: Allah’ım, hayat benim için hayırlıysa beni yaşat. Ölüm benim için hayırlıysa bana ölüm nasip et.”
(Buharî, 5671; Müslim, 2680)

Müminin arzusu bir nefes bile olsa fazla yaşamaya çalışmaktır. Çünkü bir nefes daha aldığında onu Allah diyerek geçirip ahireti için kazanca dönüştürebilir. Ölümün mümin için bir kurtuluş olduğunu kesin biçimde düşünmemek gerekir. Hangisi hayırlıysa onu temenni etmelidir. Sıkıntıdan ötürü ölüme sarılmak müminin anlayışında yoktur.

7- Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir örnek vererek şöyle buyuruyor:

“Sizden önceki toplumlardan birinde bir kişinin büyük bir yarası oldu. Acısına dayanamadı, bıçağı alıp yara olan yeri kesti. Bu sefer çok kanaması olunca kanamadan dolayı öldü. Allah buyurdu ki: Kulum ecel kararında benimle yarıştı, ben de ona cenneti haram ettim.” (Buharî, 3463; Müslim, 113)

Beşinci hadis altıncının, altıncı ise şimdiki hadisimizin açıklaması olarak düşünülebilir. Sonu intihara varabilecek, kendine zarar vermesinin sonuçları kestirilemeyecek uygulamaları Allah Teâlâ, kendi tayin ettiği ecel kararında kulunun onunla yarışmaya kalkışması olarak tarif etmektedir. Böyle bir hareketin sonunda cennete girememek tehdidi bulunduğunu haber veren hadisimiz çok önemlidir.

Kul, Allah’ın karşısına onun kararlarını değiştirmeye cüret ettiğini gösterecek bir uygulamayla çıkmamalıdır.

8- Ebu Hureyre radiyallahu anh Peygamber aleyhisselam Efendimiz’in şöyle buyurduğunu rivayet ediyor:

“Müslüman’ın başına gelen sıkıntılar, dertler, kederler, endişeler, korkular hatta ayağına batan diken bile Allah’ın, ondan günahlarını sildiği bir hayra dönüşür.” (Buharî, 5641; Müslim, 2571)

Ashab-ı kiramın bu hadisin de açıkça öğrettiğinden anlayarak aldıkları aşıyla sıkıntıları nasıl adeta yok kabul ettiklerini, zenginlikle fakirlik arasında fark görmeyerek yaşamayı ne yolla başardıklarını anlayabiliriz.

Efkârı, geçmişe ait dertleri, geleceğe dair endişeleri ve yolda yürürken ayağa batan ufacık dikene varıncaya kadar her bir derdi müminin kazanç vesilesi hâline geliyor. Her sıkıntı ve dert, çapı kadar hayırlı oluyor mümin için. Tabii ki insanın çocuğunun ölmesiyle imtihan edilmesi ve sözgelimi ekmeğe zam gelmesinden endişelenmesi aynı şeyler değildir. Her endişe, tonajı kadar, günahlardan eksilterek müminin kazancı olur.

Yani Müslüman, bir sıkıntı çekiyordur ama sıkıntı onun temizlenmesini sağlıyordur. Bütün musibetler günah düşürücüdür, iyilikler derece yükselticidir mümin için. Ancak sıkıntı, Allah’a karşı dil uzatılmadığı zaman günahları yok eder. Çocuğu ölmekte olan biri türlü kötü sözü ağzından çıkarırsa o kendi günahlarına yenilerini eklemiş bile olur, eksilmeleri şöyle dursun. Ayrıca bu tür hadislerin tamamı hakkında bilinmesi gereken bir not da şudur ki büyük (kebair) günahlar bu kapsamda değildir. İnsanın en büyük sıkıntılar bile başına gelse zina, faiz, kumar, anne-babaya isyan gibi günahların kabahati örtülmüş olmaz. Sıkıntının günahı örtmesi, ayak sürçmesi ve dil hatası olan küçük günahlar içindir. Diğerleri tövbe ve istiğfar ister.

9- Sad bin Ebi Vakkas radiyallahu anh Efendimiz aleyhisselama, insanlardan en çok sıkıntıyı kimin çekeceğini sorduğunda şu cevabı vermiş:

“Peygamberler. Sonra da herkesin derecesine göredir. Kul, dini kadar sıkıntı görür. Eğer kulun dini güçlüyse belası da büyük olur, dini güçsüzse belaları da hafif olur. Kul belasız olmaz. O kadar ki yeryüzünde günahsız dolaşınca kadar belalar onu bulur.” (İbni Mace, 4023; Tirmizî, 2398)

Belaların sürekli mümini bulmasının nedenini sormaya gerek yok çünkü bir önceki hadislerimiz bu konuda açıklayıcı olmuştu. İnsanda takva, hassasiyet, Allah korkusu çok ama günahları da var olduğunda bunların dökülmesi lazım. Tövbe edilmemiş hataları böylece temizleyen bir etken olur. Peygamberlerde de gelen sıkıntıların çokluğuna göre derece yükseltici bir faktör olmuştur bu. Fakat sıkıntı dediğimiz durumun mutlaka dayak, fakirlik, hastalık vb. şekilde gelmesi mecburî değildir. İbadetini ayakta yapamaması, sadaka verememesi, helaller ve haramlar ayırımında dertlenmesi de insan için sıkıntıya dönüşebilir. Hasta insan hastalığıyla imtihan edildiği gibi sapasağlam biri de sağlamlığıyla imtihan edilir, sağlam birinden beklenen ibadetleri ve cihadı yapamayarak imtihanı kaybedebilir. Enbiya suresinin 35. ayetinde Allah Teâlâ, “sizi şerle ve hayırla imtihan edeceğiz” buyur

10-11- Abdullah ibni Mesud radiyallahu anh diyor ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz’in son günlerinde yanına girdim. Çok sancısı vardı. Elimle ona temas ettim, ateş gibi yanıyordu. Dedim ki: “Ya Resûlallah, çok sıkıntı çekiyorsun.” Buyurdu ki:

“Evet, sizden iki kişi kadar sıkıntı çekiyorum.”

Ben de cevap olarak dedim ki: O zaman senin sevabın da iki kişilik mi olacak?

“Evet, öyle” buyurdu. Bir başka hadisi ise şöyledir: *“Herhangi birinin çektiği eziyetler muhakkak onun hatalarının dökülme sebebi olur, tıpkı ağaçtan yaprakların döküldüğü gibi sıkıntı çektikçe hataları da dökülür.”* (Buharî, 5660)

Elbette söz konusu ‘dökülme’ Efendimiz aleyhisselam için geçerli olmayıp onda derece yükselmesi şeklinde meydana gelir.

12- Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyuruyor:

“Karşılık, çekilen kadardır. Allah bir topluluğu severse onlara imtihan (sınama) verir. Rızılı olandan rızılı olur, kızana kızar.” (Tirmizî, 2396; İbni Mace, 4031)

Kişilerden bahseden aynı minvaldeki hadislerin ardından şimdiki hadisimiz toplum bazında mesaj vermektedir. Fertler planında olduğu gibi Allah rızasını kazanmada seferberlik hâlinde olan toplumlara da Allah, emeklerinin karşılığınca hükmetmektedir.

Hendek harbinde, kâfirler Medine’yi kuşattıklarında bu sıkıntının Allah’tan gelmiş bir şey olduğu belliydi. Münafıklar bunun üzerine “başımıza Muhammed yüzünden geldi bu iş” diyerek tepkilerini dışa vurdular. Müminler ise canlarını dişlerine takarak Medine’yi savundular, kazanan olduğu gibi kaybeden de vardı ancak en önce tavırlarında birleştiler.

Anadolu Müslüman olduktan sonra da defalarca Haçlı işgali görmüştür. İman ile küfrün savaşı anlamına gelen bu mücadele sürecinde eline geçen her silahla İslam toprağını savunmaya girişenler olduğu gibi düşmanla masaya oturmak isteyenler de çıkmıştır. Başına gelenlerin ne biçim dertler olduğunu söyleyip hâlimden yakınanlar olmuş, rızası uğrunda Allah’ın gönderdiği bu derdi de göğüslemekten memnun olanlar da görülmüştür. Herkes tavrının karşılığını ahirette alacaktır.

13- Enes radiyallahu anh Peygamber aleyhisselamın şöyle buyurduğunu rivayet ediyor:

“Allah bir kulu için hayır dilediğinde onun cezasını dünyada vermeye başlar. Eğer Allah bir kulun hayrını dilemezse günahlarını cezasız bırakır, ta ki bütün günahlarıyla kıyamete gelsin.” (Tirmizî, 2396)

Öyleyse bir sıkıntıyla karşılaşması mümin için, Rabbinin onu daha dünyadayken temizleyerek ahirete alacak olması ümidiyle iyi bir şeydir. Anlaşılır ki belalar, hastalıklar, çekilmez sanılan dertler, siyasî açmazlar, depremler vs. beşer olarak tedbirini aldığı hâlde uğradığı olumsuzlukların hepsi müminin temizlenmesi ve derecesinin yükseltilmesi yolunda iyi bir şeydir. Sıkıntılı şey canıyla, maliyle veya ailesiyle ilgili olabilir.

14- Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kim iffetli ve onurlu olma ortamı oluşturursa Allah ona iffet ve onur verir. Kim zenginlik ortamı oluşturursa Allah ona zenginlik verir. Kim sabır ortamı oluşturursa Allah ona sabır verir. Hiç kimse de sabır kadar büyük bir hazineye ulaşmamıştır.” (Buharî, 1469; Müslim, 1053)

“Madem sabretmek gerekiyor, bundan sonra sabır şalterini açıp hayata öyle devam edeyim” diye düşünmek insana kolay gelebilir ama sabır ayarı böyle bir anlık kararlar veya tuşa basar gibi hemencecik yerine gelmez. İnsan neyi hedefliyorsa (sabreden kul olmak) onun ortamını oluşturduğunda sabırlı olabilir ancak. Sabır diye bir yağmur çeşidi yağıp herkesin nasiplenmesini sağlamaz.

İffetli ve onurlu bir hayat sürmek istiyorsan bunun ortamını kendin evini ve arkadaşlarını seçerek yine sen oluşturabilirsin. Rezil insanlarla bir arada olursan iffetli biri olamazsın. Ömer bin Hattab gibi arkadaşın olursa yürekli biri, korkaklarla beraber yaşarsan korkak olursun. Sabır da altyapısını oluşturup erişilebilecek bir nimettir. Bu nimete nasıl erişileceği insanın yüreğindeki çabayla alakalıdır. Sabra ulaşabilmek için Allah'ı, tevekkülü, ahireti, cenneti-cehennemi bilmek lazımdır. Cennet ümidi ve cehennem korkusu olmayan kimse bir şeye zaten sabredemez.

15- Ebu Hureyre radiyallahu anh Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurduğunu rivayet ediyor:

“Allah Teâlâ buyurdu ki: Kulunun sevdiğilerinden birini onun gözü önünde alırım, o da benim kaderime teslim olup itiraz etmezse kulunun benim yanımda cennetten başka karşılığı yoktur.” (Buharî, 6424)

Eşi, çocuğu, kardeşi, arkadaşı veya başka herhangi biriyle ilgili kayıp yaşayan Müslümanlar'a Efendimiz aleyhisselam karakter aşısı yapıyor. Demek ki yakınına toprağa veren kişinin tavrına ve kalbindeki kadere rıza durumuna bakıyor Allah ve alınan tavra göre ödüllendiriyor.

16- Peygamber aleyhissalatu vesselam şöyle buyuruyor:

“Kul hasta veya yolculuğa çıkmak gibi durumu olduğunda yapamadığı şeyleri Allah, yapıyor gibi yazmaya devam eder.” (Buharî, 2996)

Allah, kulun yaptıklarına değil, yüreğindeki yapma heyecanına bakıyor. Hastalandığı zaman camiye gitmeyi mecburen bırakıyorsa Allah onu hâlâ gidiyor sayıyor. Oturduğu yerden kazanması mümin için böylece gerçekleşiyor. Yapmaya kendini alıştırdığı güzel bir işi karşısına çıkan engel sebebiyle artık yapamaz hâle geliyorsa Allah onu yapıyor kabul ediyor çünkü görüyor ki yüreğindeki yapma heyecanı ve arzusu sürmektedir.

17- Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyuruyor:

“Sabır ilk darbe anındadır.” (Buharî, 1283; Müslim, 926)

Arabanın freni çarpmadan önce tutuyorsa o arabanın freni tutuyor demektir. Hastalık geldiğinde sövüp sayıyor, seruma bağlanınca iyileşiyor ve 'sabretmeye' başlıyorsa insanın bu yaptığına sabır denmez. Boş beklentidir bu. Sinirinden gözü döndüğü, korkudan küçük dilini yuta yazdığı anda sabretmek marifettir.

18- Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyuruyor:

“Allah kim için hayır dilerse ona musibet indirir.” (Buharî, 5645)

Biz ise cahilliğimiz sebebiyle “ne işler karıştırdı kim bilir de kanserden öldü” deriz. Hâlbuki Allah onu sevdiğinden ötürü ağır hastalıkla imtihan etmiştir.

19- Efendimiz aleyhisselam şöyle buyuruyor:

“Allah kula bir derece yazar. Ancak kul yaptığı işlerle o dereceyi kazanamaz. Verdiği sadakalarla da kazanamaz. Ama Allah Teâlâ o kuluna kendi canında, çocuğunda ve sevdiği şeylerde musibet verir. Sonunda o dereceyi kazanıncaya kadar musibetleri devam eder.” (Ebu Davud, 3090)

Anlıyoruz ki hayatımızda karşılaştığımız sıkıntılara -tedbirlerimizi aldıktan sonra- tahammülümüz, sözgelimi sabah namazını kılışımızla kazandığımız sevaplar gibi bir çeşit birikimimiz olmaktadır.

20- Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmaktadır:

“Dünya işlerinde sizden daha aşağıda olanlara bakınız, daha yukarıdakilere bakmayınız. Böylece elinizdeki nimetin kıymetini bilirsiniz.”

Evi bizimkinden daha iyi olana baktığımızda kendi evimiz elbette zindan gibi gelecektir. Arabası iyi olana baktığımızda kendimizinki kullanılmaz hissettirir. Çocuğu bizim çocuğumuzdan daha yakışıklı olanla sürekli kıyaslarsak onun kıymetini bilemeyiz. Fakat ibadete sıra gelince sarhoşa bakıyor, kendi hâlimizi iyi görüyoruz. Şeytanın tavsiyesi böyledir; ibadette kendimizden daha aşağı durumda olanlara bakıp rahatlamamızı, dünyalıklarda da yukarıdakilere bakıp çatlamamızı ister.

Yapmamız gereken, ibadetler söz konusu olduğunda Ebu Bekir radiyallahu anha bakıp ona yetişme çabası içinde olmak ve dünya işleri konusunda da kendimizden bin beter durumdakilere bakarak elimizdekilerin kıymetini bilmektir.

*

Hayatı algılamak ve anlamak, sıkıntıları göğüslemek için hem toplum hem fert planında Peygamber aleyhisselatu vesselamın tavsiyeleri olan bu yirmi aşı üzerinde düşünmeli, dünyadaki yaşayışımızı bir yalancı zindan olarak mı yoksa geçiciliğinin farkında olduğumuz bir serap bilerek mi yaşayacağımıza karar vermeliyiz.

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.